

Marianne Clausen

Bókin Atlantsløg hjá Regin Dahl er nú komin út

Talan er um eina sangbók við lögum til allar teir 369 sangirnir, sum eru í bókini. Av sangunum eru 276 føroyskir, meðan hinir 93 eru á svenskum, norskum, danskum, týskum, íslenskum, enskum og latíni. Tað skald, sum mest er nýtt, er Hans A. Djurhuus, tí Regin hevur sett lag til ikki minni enn 114 yrkingar hjá Hans Andriasi.

Umleið hálvt hundrað av hesum lögum hava verið á prenti fyrr, men yvir 300 hava ikki verið tað, og tað sigst, at tað ikki er hent fyrr í Norðurlondum, at ein komponistur í einari bók kemur við yvir 300 nýggjum lögum.

Regin hevur gjørt hesi lög í tíðarskeiðinum frá 1937 til 1977, tey flestu í sekstíurum. Í sjúttíurum vórðu tey tikin upp á band, og á heysti 1995 fóru Marianne Clausen undir at skriva tey upp. Hon hevur skrivað øll lögini og verða tey prentaði við hennara fagra hondskrift. Øll orðini í sangunum eru prentaði í tann mun sum Regin hevur sungid tey.

Marianne Clausen er dóttir tann Karl Clausen, sum gjørdi nógv við at skriva upp Kingoløg, og sjálf hevur hon givið út bæði Kingoløg og føroysku lögini til danskar vísur. Hon sigur um Regin Dahl sum komponist:

Tað hevur ongantíð fallið í mun lut at hoyrt so nógv lög frá einum komponisti, sum eru so góð og vøkur, spennandi og skiftandi sum hesi lögini hjá Regini.

A bókakápani er ein vatnslitsmynd, sum Zacharias Heinesen hevur gjørt av Nólsoyni.

Bókin fæst í øllum bókabúðum, hevur 282 síður og kostar 288 kr.

Í sambandi við útgávuna var hátíðarhald í Norðurlandahúsinum leygardagin. Har var familjan hjá Regini eisini við, og vóru tey saman í Føroyum fyrri fyrstu ferð. Ein dóttir hansara, Anna Maria Dahl, er listakvinna, og hevur hon listaframsýning í Listgallarinum í Vágsbotni nú hon er stóðd her.

Í hesum sambandi signerar Regin Dahl hesa nýggju bók sína í Listgallarinum týsdagin kl. 16-17.30.

Regin Dahl, tónaskald

Landskassaskuld, privat skuld og kommunuskuld

Viðmerking

Páll Vang
skrivar

Viðgerðin av ella manglandi viðgerðin av oman fyrri nevndu trupulleikum eru skuladømi um føroyskt politiskt atgerðarloysi.

Landskassaskuldin

Sum almenningurin skilur støðuna, so leggur landskassaskuldin uml. 7 mia. kr. í danska statskassan, og av hesi upphædd verða 450 mió. kr. goldnar í rentu árliga, men eingin avdráttur verður goldin.

Sum skilst, so hevur landsstýrið og lögtingin ongan greiðan málsetning viðvíkjandi hesi skuld, og hvussu hon skal loysast - tað verður bara biða til 1998, tá málið skal takast upp aftur. Løgið, at tað er sama ár, sum veruligar oljuborngar skulu setast í verk.

Tað tykist mær løgið, at eitt so stórt mál fær loyvi at liggja óloyst. Her burdu landsstýrið vist stórra álvarsemi og roynt at fingið eina so breiða politiska semju sum gjørligt, soleiðis, at hesi ótryggu viðurskifti koma upp á pláss.

Sama skilið sum seinast má ikki endurtaka seg, har menn fara ósamdir á fund, J. Eidesgaard eftir einum rentuskáa á 300 mió. kr., hann kom aftur við ongum, Edmund Joensen fór eftir einum lániniðurskudi á 2,7 mió. kr., men tá hann kom heim aftur, var skuldin økt við 100 mió. kr. Slíkt óbúgv politiskt svans má ikki endurtaka seg.

Onkur sigur, at málið um

uttanlandsskuldina eigur ikki at viðgerast nú, tí ein eigur at biða og siggja, um møguleg oljuinntøka verður at taka til um 1-2 ár.

Um tað er rætt, so ræður kortini um longu nú at viðgera málið og koma við einum føroyskum uppskoti við ella uttan oljupengar.

Verður biða ov leingi, so vænti eg, at føroyingar verða við sviðið soð. Eg skilji, í hvussu er, danir ógvuliga væl at teir ynskja at biða til 98 - og í løtuni fáa teir jú 450 mió. kr. retur hvørt ár í rentu, t.v.s. umleið 7%, meðan marknaðarrentan er umleið 4,75%.

Hvi ikki koma við einum politiskum uppskoti um, at rentan verður 0%, og árligi avdrátturin 500.000.000 kr., so er skuldin goldin eftir 14 árum.

Verða oljupengar tøkir, so taka vit spurningin um rentugjald upp.

Privata skuldin:

Lika sum føroyingar vóru solidariskir við landskassaveðhaldum til skip og virkir, sum økti landskassaskuldina úr 1,5 mia. kr. og upp í uml. 5 mia. kr., so vóru føroyingar eisini solidariskir, tá 2,7 mia. kr. vóru settar til í Sjóvinnubankanum og Føroya Banka.

So burtur sæð frá, at uml. 5.000 landsmenn tóku til rýmingar, so sigst, at støðan er hampulig hjá fólki, og lórnirar veksar, bara ikki innan framleiðslu. Flakavirkini liggja á vektini hjá figgarstovnunum, túsdattali tons av fiski enda í Bretlandi óviðgjørd, men bilasalan sigst ganga væl!

So um vit fáa rætt í bankakanningini, so minskar kanska, hóast eg ivist, uttanlandaskuldin við 2,7 mia. kr.

Saman um tíkið er neyðugt við politiskum loysnum bæði um uttanlandaskuldina og bankabjargingarnar.

Men at sita og biða hendur í fawn og fara ósamdir til Danmarkar í 1998, tað er landskaðiligt.

Kommunuskuldin

Sum áður vist á, er landskassaskuldin parkera til

1998, meðan kommunuskuldin er parkera til ár 2000 og bankaskuldin (2,7) er til kanningar.

Hetta merkir, at als eingin loysn og als eingin vilji er til staðar at finna endaligar loysnir á trimum so stórum trupulleikum.

Hvussu skulu vit fáa nýggjar vinnur, nýtt fólk og øktan aktivitet til landið, tá alt hetta liggur og flýtur. Ein má, ið hvussu er, skilja menn bæði innan- og uttanlanda, ið eru sera ivasamir at gera íleggingar í Føroyum undir slíkum umstøðum.

Henda parkeringin er heldur ikki ókeypis - fyri landskasan 450 mió. kr. um árið.

Kommunuskuldin kann bítast í 3 partar. 1/3 ið er bankaskuld, 1/3 ið er kreditfagsskuld og 1/3 ið er skuld til tryggingarfeløg.

Bankaskuldin verður við núverandi rentustøði niðurgoldin - við uml. 5% í avdrátti og 5% í rentu.

Flestu tryggingarfelögin fáa 9% rentu - (marknaðarrentan er nú 4 3/4%) og ongan avdrátt.

Kreditfagsgjöldini er mest renta, tí flestu láni eru umlögð til 30 ára lán.

So státt kunnu vit konstatera, at av tí samlaða lands- og kommunuskuldini er tað bara bankaláni hjá kommununum, sum verða niðurgoldin við o.u. 30 mió. kr. árliga, og tað merkir, at eftir 5 árum verður samlaða skuldin bert at minka við 150 mió. kr.

Hin vinnu gjalda kommunurnar o.u. 160 mió. kr. í rentu árliga og landskassin 450 mió. kr. í rentu, ella tilsamans 610 mió. kr.

So um hetta heldur á fram so er samlaða skuldin minka við o.u. 150 mió. kr., meðan rentuútreiðslurnar hava verið o.u. 3,5 mia. kr. í hesum 5 ára skeiði. (Her er ikki rokna við rentubroytingum v.m.)

Skilji alikavall, at landsins hægsta menn sova gott hvørja nátt, havandi hesi óhugnaliga tøl í huga.

Tó tykist tað løgið, at landsstýrið leggur doyrið á, at álægga kommununum at

gjalda stórri avdráttir enn avtala er, og so sjálfir onki oyra gjalda í avdrátti.

Sum eg skilti kommunuavtaluna, so skuldi 5 ára skeiðið nýtast til at finna nýggjar avtalur um skuldina, og hevur ein í huga, at tað tók 3 ár at fáa avtaluna í lag, so er neyðugt at fara til verka beinan vegin og fáa eina endaliga loysn, tí tað ræður um sum skjótast at fáa skattaprocenti niður yvir alt landið.

Størsti trupulleikin er sjálvandi hjá teimum kommunum, ið eru mest skuldarbundnar.

Sambært útrokningum sum embætismenn hjá kommunubólkinum gjørdi í febr. 1994 vóru tað 8 kommunur (nú helst nakrar fleiri), sum við einum skattapct. á 23 og lánsgjöldum yvir 20 ár og 7% p.a. ikki megnaðu at avdraga 115 mió. kr. (sí yvirlit).

Tølini eru helst nakað hægri í dag, orsakað av rentutíðskrivning í uml. 2 ár.

Eg havi fyrr í greinini vist á hvussu solidariskir vil føroyingar vóru við landskassaveðhaldum v.m. til skip, og øktu landskassaskuldina úr 1,5 mia. kr. upp í uml. 5 mia. kr., somuleiðis visti eg á tann stóra solidaritet, vit vistu, tá vit lótu 2,7 mia. kr. inn í bankarnar, so eg ivist onga løtu í, at mitt uppskot um at brúka tær 100 mió. kr., sum vera í kreppulánsgrunninum komandi ár, at gjalda part av teimum 115 mió. kr. í lánum sum tær mest skuldarbundnu kommunurnar ikki megna, vinnur frama.

Men hetta gerst bert, um lögtingið tekur kommunuskuldina til viðgerðar og broytir lógina um veðhaldsgrunnin samsvarandi omanfyri nevnda.

Sjálvandi kann man siga um tær mest skuldarbundnu kommunurnar, at »nu ligger I som I har redt«, men tað kundi statsministerin eisini havt sagt um Føroya Landsstýri og Føroya Løgting!

Páll Vang

Yvirlit yvir kommunur sum ikki hava javnvág á figgarætlanini fyri 1994, við skattaprocenti uppá 23. - 1000.

	Lánsgjöld 20 ár 7% p.a.	Gjaldfori	Munur	Lániskuld	Hægsta lániskuld	Munur
Kommuna 1.	341	114	227	3.619	1.208	2.411
2.	1.203	1.033	170	12.739	10.944	1.795
3.	1.161	422	739	12.304	4.471	7.833
4.	3.978	2.974	1.004	42.143	31.500	10.643
5.	7.077	7.075	2	74.972	74.952	20
6.	7.256	4.960	2.296	76.871	52.546	24.325
7.	4.677	1.370	3.307	49.546	14.500	35.046
8.	14.165	10.843	3.322	148.000	115.000	33.000
	39.858	28.791	11.067	420.194	305.121	115.073